

BESLUITEN

1. Zoals het in de twee vorige verslagen voor de jaren 2002-2003 en 2004-2005 werd opgemerkt, moeten de aan de Commissie gerapporteerde cijfers van de zwangerschapsafbrekingen ook voor de jaren 2006-2007 verbeterd worden.

Indien men van het totaal aantal in België uitgevoerde zwangerschaps-afbrekingen (1) het aantal van de in het buitenland gedomicilieerde vrouwen (2) in mindering brengt en men er het langzaam dalend aantal Belgische en Luxemburgse vrouwen die in Nederland (3) een abortus laat uitvoeren, alsmede een aantal laattijdig ingediende aangiften die in de hoger geciteerde tabellen niet verwerkt konden worden (4), bijvoegt, dan komt men tot de volgende cijfers :

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
(1)	10.380	10.737	11.243	12.628	12.666	11.999	12.734
(2)	-163	-216	-188	-275	-253	-240	-354
(3)	+2.794	+2.314	+2.247	+2.019	+1.813	+1.567	+1.557
(4)	+463	+380	+96	+161	+31	+256	+0
	13.474	13.215	13.398	14.533	13.857	13.582	13.937

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
(1)	13.762	14.775	14.791	15.595	16.024	16.696	17.640	18.033
(2)	-340	-353	-414	-349	-392	-295	-296	-314
(3)	+1.473	+1.334	+1.224	+1.091	+984	+913	+857	+851
(4)	+28	+422	+115	+370	+316	+553	0	+135
	14.923	16.178	15.716	16.707	16.932	17.867	18.201	18.705

2. Om diverse redenen die wisselden in de tijd, zijn de cijfers opgenomen in voorliggend verslag, zoals deze die opgenomen zijn in de vorige verslagen, van geen wetenschappelijke precisie. Inderdaad :

- om onopgehelderde redenen zijn er verschillen in aantal tussen de aangiften zwangerschapsafbreking door de artsen, individueel opgesteld, en de jaarlijkse verslagen van de instellingen binnen dewelke die artsen de geneeskunde beoefenen;
- de Commissie heeft niet de macht om na te gaan of de door de artsen en instellingen meegedeelde gegevens overeenstemmen met een

wetenschappelijk vastgestelde werkelijkheid; zij staat zelfs machteloos om na te gaan of de documenten die haar werden overgemaakt correct werden ingevuld ; en zij heeft evenmin de macht om van een instelling of een arts te eisen dat ze aangiften zouden doen. Kortom, de Commissie is volledig afhankelijk van de gegevens die haar worden overgemaakt.

3. Of het nu om bruto-gegevens (tabel 1.A.1 deel 1) of om verbeterde gegevens (cfr. hierboven) gaat, het totaal aantal zwangerschapsafbrekingen meegedeeld aan de Commissie is nog gestegen in 2006 en 2007 ten opzichte van voorgaande jaren.

Er dient terzake opgemerkt te worden dat in 2006, een nieuw hospitaal –t.t.z. een hospitaal dat tot dan toe geen enkel gegeven had overgemaakt- 25 aangiften heeft gedaan; en in 2007 heeft een nieuwe materniteit 2 formulieren overgemaakt. Deze twee instellingen zijn franstalig.

Dit toont goed aan dat, indien de statistiek van de zwangerschapsafbrekingen een numerieke groei laat optekenen, deze groei meerdere verschillende oorzaken kan hebben, onder andere, dat er een verbetering merkbaar is in de manier waarop de wet van 13 augustus 1990 houdende oprichting van de Evaluatiecommissie, wordt waargenomen en dus toegepast door de medische wereld.

4. Zoals de Commissie het dikwijls heeft laten opmerken, en meer in het bijzonder in haar verslagen van 2002, 2004 en 2006, zou een multidisciplinaire studie kunnen proberen het geheel aan cijfers te interpreteren in het licht van andere op hun beurt geëvalueerde gegevens (demografische, medische, psychologische, socio-economische, politieke en culturele).

Het gevaar is bestaande dat uit de gegevens, waarover de Commissie beschikt en die zij in voorliggend verslag mededeelt, overhaaste conclusies zouden getrokken worden.

Mits dit voorbehoud, kan men evenwel niet anders dan getroffen zijn door het feit dat enerzijds, de bevolking van België gedurende de laatste jaren is toegenomen, en anderzijds, dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest iets meer dan 25,5% (of een verhoging van ongeveer 1% ten opzichte van de vorige periode) van het

totaal aantal aangegeven zwangerschapsafbrekingen (tabel 1.A.4.1 van deel 1) uitgevoerd wordt, dat 33% (of een verhoging in de orde van 3% ten opzichte van het verslag van de vorige periode) van de vrouwen verklaren zich in een materiële noodsituatie te bevinden (tabel 2.1.1.1 van deel 1) en juist die regio van het Koninkrijk de hoogste werkloosheidsgraad kent.

De economische crisissituatie waarin België beland is zou deze evolutie nog kunnen verergeren.

Misschien zou een wetswijziging, die zou toelaten meer volledige gegevens in te zamelen over de vrouwen die een zwangerschapsafbreking vragen, er toe bijdragen zich meer specifiek op de preventie te richten.

Hierbij denken wij aan juistere gegevens over de feitelijke situatie, eerder dan aan de burgerlijke staat, over de socio-economische toestand, over de nationaliteit,...

De Commissie verheugt zich er in dit opzicht over kennis genomen te hebben van het "Wetsvoorstel houdende wijziging van de wet van 13 augustus 1990 houdende oprichting van een commissie voor de evaluatie van de wet van 3 april 1990 betreffende de zwangerschapsafbreking, tot wijziging van de artikelen 348, 350, 351 en 352 van het Strafwetboek en tot opheffing van artikel 353 van hetzelfde wetboek" neergelegd bij de Senaat door de Heer Patrick Vankrunkelsven en Mevrouw Christine Defraigne. (Parl. Doc. Senaat, zitting 2008-2009, nr 4-993/1).

5. Hoe kan men het aantal zwangerschapsafbrekingen doen dalen?

Overeenkomstig artikel 1, §3, c), van de wet van 13 augustus 1990, meent de Commissie haar aanbevelingen gedaan in het vorige verslag te mogen herhalen :

a) De preventie van ongewenste zwangerschappen en dus van zwangerschapsafbrekingen, begint noodzakelijk bij het stimuleren van respect voor zichzelf en voor de ander en van verantwoordelijkheid op te nemen ten opzichte van een mogelijke derde.

Specifiek naar jongeren, zowel jongens als meisjes, moeten bewust zijn van hun vruchtbaarheid en zij moeten hiervoor verantwoordelijkheid kunnen dragen.

Een gespecialiseerde voorlichting en een aangepaste vorming zijn onontbeerlijk zowel op school als daarbuiten, om hen aan te leren hoe zij op gepaste wijze

affectieve en seksuele relaties alsook hun vruchtbaarheid kunnen begrijpen.

De verbetering van de kwaliteit van deze vorming veronderstelt de integratie van een seksuele en relationele opvoeding in de opleidingsprogramma's van de toekomstige leerkrachten. Slechts als aan deze voorwaarde wordt voldaan kan een geactualiseerde informatie die een betere toegang tot alle vormen van contraceptie toelaat, vruchten afwerpen.

- b) De vrouw moet steeds vrij kunnen beslissen of zij haar zwangerschap al dan niet wil afbreken. Er moet voor gezorgd worden dat vrouwen kunnen weerstaan aan de sociale druk van personen die hen willen aanzetten tot abortus of dit net willen verhinderen.

Ook financiële motieven mogen de keuze van de vrouw niet bepalen.

- c) De Commissie vraagt eens te meer aandacht voor de suggesties geformuleerd door de instellingen, zowel de centra als de ziekenhuizen en de hospitalen.

Sedert 1992, stelt de Commissie om de twee jaar een evaluatieverslag op dat overeenkomstig de wet die haar heeft opgericht, wordt overgemaakt aan het federaal Parlement. Nochtans werd de bevoegdheid om preventieve maatregelen te nemen "met het oog op het doen dalen van zwangerschapsafbrekingen" grotendeels toegewezen aan de gemeenschappen ; een goed aantal van de hoger vermelde suggesties zijn er trouwens de illustratie van.

De Commissie neemt derhalve de vrijheid om haar verslag voortaan ook over te maken aan de regeringen en de parlementen van de gemeenschappen.

4. ONTVANGEN WERKEN

ONTVANGEN WERKEN

I. RAPPORTEN :

a. BELGIE :

- BELLENS, R., CRAEYMEERSCH, G., VAN CROMBRUGGE, L., Kollektief Antikonceptie, Jaarverslag 1991, Gent, 1992, 52 blz.
- id., Kollektief Antikonceptie, Jaarverslag 1992, Gent, 1993, 28 blz.
- id., Kollektief Antikonceptie, Jaarverslag 1993, Gent, 1994, 52 blz.
- id., Kollektief Antikonceptie, Jaarverslag 1994, Gent, 1996, 54 blz.
- id., Kollektief Antikonceptie, Jaarverslag 1997, Gent, 1999, 56 blz.
- Centrum voor Algemeen Welzijn Sjerp VUB., Jaarverslag 1998, 46 blz.
- Kind en Gezin, Jaarverslag 2003, 63 blz.
- Kind en Gezin, Het kind in Vlaanderen 2003, 157 blz.
- MORBE, E., De abortuswet en de evaluatiecommissie, schets van de totstandkoming, 2005, 252 blz.
- Kind en Gezin, Het kind in Vlaanderen 2004, 193 blz.
- Kind en Gezin, Het kind in Vlaanderen 2005, 199 blz.
- CRZ, Jaarverslag 2005, 32 blz.
- Avortement : Libertés en danger, Actes du colloque international du 12 décembre 2005 à Bruxelles, FPS.
- Kind en Gezin, Het kind in Vlaanderen 2006, 195 blz.
- Kind en Gezin, Het kind in Vlaanderen 2007, 191 blz.
- VAN DEPUTTE, C., Een analyse van de discussie over het al dan niet strafbaar stellen van abortus, licentiaatsverhandeling 2006-2007.

b. BUITENLAND :

CANADA :

Therapeutic Abortions, 1995, Ottawa, 1997, 52 blz.

DENEMARKEN :

- N., Statistik om prevention og aborter 1988, Vitalstatistik, Kopenhagen, 1989, 82 blz.
- id., 1990, Vitalstatistik, Kopenhagen, 1992, 93 blz.

FRANKRIJK :

GUIGNON, N., Les interruptions volontaires de grossesse en France de 1980 à 1989, SESI, Bureau ST 1., Parijs, 1991, 101 blz.

NEDERLAND :

- N., Jaarverslag van de Geneeskundig Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid inzake het toezicht op de naleving van de Wet afbreking zwangerschap, 1987, Tweede Kamer, 1989-90, 18386, nrs 33, 34 en 36 ;
- id., 1988, Tweede Kamer, 1990-91, 18386, nrs. 37, 39 en 41 ;
- id., 1989 -90, Tweede Kamer, 1991-92, 18386, nr. 44.
- RADEMAKERS, J., Abortus in Nederland, Jaarverslag landelijke abortusregistratie, 1987-88, Stimezo-onderzoek, Utrecht, 1990, 90 blz.
- id., 1989-90, Stimezo-onderzoek, Utrecht, 1992, 62 blz.
- id., 1991-92, Stimezo-onderzoek, Utrecht, 1995, 54 blz.
- Jaarrapportage 2002 van de Wet afbreking zwangerschap, Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Inspectie voor de gezondheidszorg, 18 blz.
- Jaarrapport 2003, Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Inspectie voor de gezondheidszorg, 206 blz.
- Jaarrapportage 2004 van de wet afbreking zwangerschap, Den Haag, augustus 2005. Inspectie voor de Gezondheidszorg, 20 blz.
- Jaarrapportage 2005 van de wet afbreking zwangerschap, Den Haag, oktober 2006. Inspectie voor de Gezondheidszorg, 38 blz.
- Jaarrapportage 2006 van de wet afbreking zwangerschap, Den Haag, november 2007. Inspectie voor de Gezondheidszorg, 36 blz.
- Jaarrapportage 2007 van de wet afbreking zwangerschap, Den Haag, november 2008. Inspectie voor de Gezondheidszorg, 36 blz.

SPANJE :

- N., Interrupcion Voluntaria Del Embarazo, 1989, Min. Sanidad y Consumo, Madrid, 1991, 336 blz.
- id., 1994, Min. Sanidad y Consumo, Madrid, 1995, 248 blz.

VERENIGD KONINKRIJK :

- N., Abortion statistics, 1990, England and Wales, Series AB nr. 217, O.P.C.S., London, 1991, 73 blz.
- N., Abortion Act, 1967, Compendium of Guidance, Department of Health, London, 1995, 95 blz.

VERENIGDE STATEN :

N., Reported induced abortions in Wisconsin, 1990, Wisconsin department of Health and Social Services, Madison, 1991.

ROEMENIE :

Abortion and contraception in Romania, A strategic assessment of Policy, Programme and Research Issues, WHO-Geneva 2005, East European Institute for reproductive health, 51 blz.

II. ALGEMENE ARTIKELEN EN WERKEN.

ABELOOS-FOUREZ, M.Th., Onderzoek betreffende de vrouw in noodsituatie in het kader van de wetgeving over de zwangerschapsafbreking, Brussel, 1995, 16 blz.

Algemeen Bestuur van de Ontwikkelingssamenwerking, Studiedienst en beleidsondersteuning, Cel Vrouwen en Ontwikkeling, Genderverslag 1997-1998, Verslag aan het Parlement, februari 1999.

BANKOLE, A., SINGH, S., HAAS, T., Reasons Why Women Have Induced Abortions : Evidence from 27 Countries – International Family Planning Perspectives, 1998.

BANKOLE, A., SINGH, S., HAAS, T., Characteristics of Women Who Obtain Induced Abortion : A Worldwide Review 1999.

BELIEN, P., Abortus : het grote taboe, Roularta Books, Zellik, 1992.

BELLO, P., DOLTO, C., SCHIFFMANN, A., Contraception, grossesse, IVG, Guide pratique, Editions du Seuil, Parijs, 1983, 189 blz.

BLAYO, C., L'enregistrement des avortements en Angleterre, au Pays de Galles et au Danemark, in Population, 1974, nr.2, blz. 326-341.

id., L'avortement légal en France, in Populations et Sociétés, janvier 1985, nr. 187.

id., L'avortement en Europe, in Espace, Populations, Sociétés, 1989-2, blz. 225-238.

id., L'avortement en Europe, in Vie Sociale, 1992, nr. 11-12, blz. 5-11.

CAMUS, F., L'avortement en Grande-Bretagne : bilan de la réforme, in Vie Sociale, 1992, nr. 11-12, blz. 51-60.

CENTRUM VOOR FAMILIALE STUDIES, Abortus voor het Parlement, Brussel, 1979, 23 blz.

id., De Wet Veil : enquête in Frankrijk, Brussel, 1979, 36 blz.

CLIQUET, R., (red.), Abortus Provocatus, C.B.G.S., Studies en Documenten, nr. 2., De Sikkel, Antwerpen, 1972, 508 blz..

CLIQUET, R., CALLENS, M. (red.), Gezinsvorming in Vlaanderen, C.B.G.S., Monografie 1993/1, Brussel, 1993,

COCK, P., Hulp bij ongewenste zwangerschap, juridisch en sociaal vademecum (losbladig), Federatie C.G.S.O., Gent, 1991.

de BEAUFORT, I.D., DUPUIS, H.M. (red.), Handboek Gezondheidsethiek, Van Gorcum, Assen - Maastricht, 1988, 681 blz.

DEHAENE, T., Zwangerschap uitgewist ?, Over beleving en begeleiding na abortus, Davidsfonds Leuven, 1998, 126 blz

FEDERATIE C.G.S.O., Abortus 178 blz : waar een wet is, is een weg (vouwfolder), Gent, 1993 .

FRANCOIS, K., Abortus : De Nationale Evaluatiecommissie die toeziet op de abortuswet, Humanistisch Verbond, Antwerpen, 1994, 116 blz.

GACEHPA, La réalité et la pratique de l'avortement en Belgique : enquête réalisée en 1985, Brussel, 1987, 24 blz.

HENSHAW, S., SINGH, S., HAAS, T., The Incidence of Abortion Worldwide, International Family Planning Perspectives, 1999.

HENSHAW, S., SINGH, S., HAAS, T., Readings on induced abortion, volume 2 : a world review 2000, International Family Planning Perspectives and Detailed Tables, Allan Guttmacher Institute, 2001.

INTERNATIONAL PLANNED PARENTHOOD FEDERATION, Progress postponed, Abortion in Europe in the 1990s, Londen, 1993, 173 blz.

INTERNATIONAL PLANNED PARENTHOOD FEDERATION, Abortion in Europe, volume 28, n° 2, autumn 2000.

KAMINSKI, H., CROST, M., Les interruptions de la grossesse, J. Gynécol.Obstet. Biol. Reprod., Parijs, 1991, 20, blz. 767-773.

KNÖFERL, Dr. G. e.a., Modellprogramm - "Beratungsstellen § 218", Band 127, Kohlhammer, Stuttgart, 1981, 262 blz.

KOLLEKTIEF ANTIKONCEPTIE, Ongewenste Zwangerschap (onthaalbrochure), Gent, 1993.

MARQUES-PEREIRA, B., L'interruption Volontaire de Grossesse, in Courrier Hebdomadaire nrs. 1127 en 1128, CRISP, Brussel, 1986, 41 + 46 blz.
id., L'avortement en Belgique, Editions de l'Université, Brussel, 1989, 166 blz.

MINISTERE DE LA CULTURE ET DES AFFAIRES SOCIALES DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE DE BELGIQUE, Grossesse en question (informatiebrochure), i.s.m. CEDIF en GACEHPA, Brussel, 1993, 55 blz.

MINISTERIE VOLKSGEZONDHEID EN LEEFMILIEU (I.H.E.) Gezondheid in het federale België en zijn Gemeenschappen, Brussel, 1993, 191 blz.

MOREAU N., Dr. SWENNEN B. , Dr. ROYNET D., et l'équipe du GACEHPA , Etude du parcours contraceptif des adolescentes confrontées à une grossesse non prévue : Eléments pour une meilleure prévention, GACEPHA ASBL, Bruxelles, 2006, 151 blz.

MOUVEMENT FRANCAIS POUR LE PLANNING FAMILIAL, Avortement et contraception, démographie, Parijs, 1993.

Avortement et application de la loi – Aide-memoire législatif, Paris, 1996.

L'avortement, un droit à protéger (oppositions et opposants en France), Paris, 1995.

N., L'interruption Volontaire de Grossesse en Centres extra-hospitaliers, Les cahiers du GERM, Collection Expériences et Analyses, GACEPHA, II, 1993, n° 225, Brussel, 1993, 42 blz.

N., Choosing Abortion, Women's Information Network, Dublin, 1993, 40 blz.

PHILIPPE, J., Omtrent abortus, Dagboek van een dokter, EPO, Antwerpen, 1985, 128 blz.

RAHMAN, A., KATZIVE L. and HENSHAW S.K., A global review of laws on induced abortion 1985-1997, International Family Planning Perspectives.

RIEMSLAGH, M., VANMECHELEN, B., Abortus voorgoed voorbij ? Lannoo Campus, 2003, 156 blz.

TERRENOIRE, G., L'interruption volontaire de grossesse en Europe, Les cahiers du Comité National d'Éthique, 2001, 7 p.

TISSOT, B., VEKEMANS, M., L'interruption de grossesse en Belgique et dans les pays voisins, Brussel, 1990, 80 blz. + bijlagen

TOUSSAINT, Ph., (red.), L'avortement, Complexe, Brussel, 1973, 195 blz.

VAN ASSCHE, E., (red.), Ongewenste Zwangerschap, handboek hulpverlening, ACCO, Leuven, 1992, 170 blz.

VAN BILSEN, P.M.A., VISSER, A., Effecten van seksuele voorlichting aan jongeren, een literatuurstudie, I.H.F., Brussel, 1993, 82 blz.

VAN DEN BERGH, A.S., de methode FINKS, STIMEZO, Den Haag, 1977, 157 blz.

VAN WESTERING, F., SPANJAARD, H., Zo zit dat, Margriet reeks, De Geïllustreerde Pers, Weert, 1990, 95 blz.

VENNER, F., L'opposition à l'avortement - du lobby au commando, BERG INTERNATIONAL, Collection pensée politique et sciences sociales, 1995, 197 blz.

VISSER, A., GEERAERT, A., LEHERT, P., Seksualiteit en relatievorming : anticonceptie in België, ACCO, Leuven, 1991, 181 blz.

VISSER, A., GEERAERT, A., LEHERT, P., Sexualité et contraception : Les relations dans les couples en Belgique, De Boeck Université, Brussel, 1993, 174 blz.

WITTE, E., De liberalisering van de abortuswetgeving in België (1970-1990), Rapporten en perspectieven omtrent Vrouwenstudies, nr. 4., VUB Press, Brussel, 1993.

ZUCKER-ROUVILLOIS, E., La loi française sur l'Interruption Volontaire de Grossesse: sa construction, in Vie Sociale, 1992, nr. 11-12, blz. 13-50.

**SAMENSTELLING VAN DE NATIONALE EVALUATIECOMMISSIE
BELAST MET DE EVALUATIE VAN DE WET VAN 3 APRIL 1990 BETREFFENDE
DE ZWANGERSCHAPSAFBREKING (K.B. van 29 november 2002)**

Effectieve leden :

1° in de hoedanigheid van geneesheer :

- Dhr. Alfons Van Orshoven (N) ;
- Dhr. Marc Cosyns (N) ;
- Dhr. Serge De Cooman ((F) ;
- Mevr. Lise Thiry (F) ;
- Dhr. Paul Deschepper (N) ;
- Mevr. Chantal Kortmann (N) ;
- Mevr. Annie Champion (F) ;
- Mevr. Françoise Kruyen (F) ;

2° in de hoedanigheid van hoogleraar in de rechten aan een Belgische Universiteit of advocaat :

- Dhr. Jules Messinne (F) – Président ;
- Dhr. Herman Nys (N) ;
- Dhr. Roger Lallemand (F) ;
- Mevr. Jacqueline Dalcq-Depoorter (F) ;

3° als leden afkomstig uit middens die belast zijn met het onthaal en de begeleiding van vrouwen in noodtoestand :

- Mevr. Trees Dehaene (N) - Voorzitter ;
- Mevr. Karen François (N) ;
- Mevr. Arlette Geuens (N) ;
- Mevr. Monique Rifflet (F) ;

Plaatsvervangende leden :

1° in de hoedanigheid van geneesheer :

- Dhr. Paul Devroey (N) ;
- Dhr. Guido Van Hoorde (N) ;
- Dhr. Luc Rogiers (F) ;
- Mevr. Isabelle Salmon (F) ;
- Dhr. Luc Kiebooms (N) ;
- Mevr. Maria Goossens (N) ;
- Mevr. Mireille Fontanieu (F) ;
- Mevr. Véronique Lheureux (F) ;

2° in de hoedanigheid van hoogleraar in de rechten aan een Belgische Universiteit of advocaat :

- Dhr. Stefaan Callens (N) ;
- Dhr. Patrick Mandoux (F) ;
- Dhr. Pierre Jaumotte (F) ;
- Mevr. Pascale Vielle (F) ;

3° als leden afkomstig uit middens die belast zijn met het onthaal en de begeleiding van vrouwen in noodtoestand :

- Mevr. Griet Demeestere (N) ;
- Mevr. Simonne Janssens-Vanoppen (N) ;
- Mevr. Elly Van Assche (N) ;
- Mevr. Claire Quevrin (F) ;

**SAMENSTELLING VAN HET ADMINISTRATIEF KADER VAN DE
NATIONALE EVALUATIECOMMISSIE BELAST
MET DE EVALUATIE VAN DE WET VAN 3 APRIL 1990 BETREFFENDE DE
ZWANGERSCHAPSAFBREKING (K.B. van 29 november 2002)**

Mevr. Marie-Jeanne Ribbens (N)
Mevr. Anne-Marie Sacré-Bastin (F)
Dhr. Kristiaan Coppens (N)
Mevr. Celine Lievens (N)
Mevr. Karine Delatte (F)
Mevr. Lydie Cappelmans (F)